

ВПЛИВ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

***Анотація.** В статті розглянуті питання впливу рівня ресурсозабезпеченості на ефективність інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур. Низький рівень концентрації капіталу в галузі може бути опосередкований також через ресурсне забезпечення сільськогосподарського виробництва. Визначені розрахункові показники виробничої собівартості є інформаційною базою, як для планування поточної діяльності підприємств, так і для прогнозування динаміки виробничих витрат в рослинництві в контексті зрушень в ресурсному забезпеченні агровиробництва. Зважаючи на все це високу питому вагу товаровиробників, що відносяться до низького рівня ресурсного забезпечення, в їх загальній кількості, а також в контексті необхідності набуття відтворювальними процесами в агровиробництві розширеного характеру, ми маємо сприяти якомога швидшому скороченню кількості підприємств, що кваліфікуються як недостатньо забезпечені ресурсами виробництва.*

***Ключові слова:** ресурсозабезпеченість, інновації, техніко-технологічне забезпечення, інвестиції, економічний ефект*

Постановка проблеми. Головним обмеженням широкого впровадження інноваційних технологій в практику діяльності підприємств аграрного сектора є низький рівень забезпечення сільськогосподарського виробництва ресурсами, в першу чергу, фінансовими та інвестиційними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день менш ніж одну двадцяту частину сільськогосподарських підприємств можна віднести до високозабезпечених фінансовими ресурсами, а ефективно відтворюють розміщені у виробничому процесі фінансові ресурси менш ніж третина підприємств аграрного сектора. Основною причиною такої ситуації є низький ступінь концентрації капіталу в аграрному секторі, який позбавляє суб'єктів виробничої сфери можливості ефективно застосовувати економічні та управлінські інструменти підвищення результативності своєї діяльності. Задачі забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробника потребують пошуку та впровадження заходів, спрямованих на суттєве підвищення ефективності виробництва продукції навіть за наявності посткризових явищ

[1, 2]. Більшість найраціональніших рішень знаходяться у площині застосування інноваційних інженерно-технологічних рішень, спрямованих на створення конкурентних, особливо, вартісних, переваг вітчизняних виробників.

Формулювання цілей статті. Існуючий рівень ресурсного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників фактично є обмеженням комплексності застосування заходів з реалізації прогресивних техніко-технологічних рішень, а отже, обмеженням набуття конкурентних переваг за рахунок індивідуальних витрат підприємства на створення певних видів продукції.

Низька ефективність діяльності сльгоспвиробників зумовлює понижену інвестиційну привабливість підприємств галузі, що не сприяє підвищенню рівня концентрації капіталу в галузі. Залишковий рівень розвитку, зокрема, матеріально-технічної бази не відповідає виробничим задачам, що стоять перед підприємствами аграрного сектора, адже з його використанням неможливо реалізовувати прогресивні технології виробництва сільськогосподарської продукції. Застосування застарілих технічних засобів та технологічних прийомів значною мірою виключає можливості забезпечення необхідного рівня ефективності виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рівень концентрації капіталу в галузі може бути опосередкований через ресурсне забезпечення сільськогосподарського виробництва. Організаційно-економічне підґрунтя разом зі здобутками організації та управління поточною діяльністю визначають фактичний стан ресурсного забезпечення функціонування підприємств галузі. В залежності від рівня ресурсозабезпеченості нами виконано групування суб'єктів господарювання. При цьому кількісними значеннями критеріїв ресурсозабезпеченості в рамках запропонованого підходу виступають вартість основних фондів та обсяг виручки від реалізації продукції, які приходяться на 1000 га сільськогосподарських угідь. Використання запропонованих кількісних характеристик з врахуванням якісних критеріїв, що характеризують стан матеріально-технічної бази товаровиробників, дозволяє визначити фактичний

стан ресурсозабезпеченості галузі, а отже і рівень концентрації капіталу в ній. Згідно з даними групування найбільшу питому вагу 38,67 % мають сільськогосподарські підприємства з низьким рівнем забезпечення, а найменшу (4,89 %) — підприємства з високим рівнем ресурсного забезпечення. Питома вага підприємств низького та задовільного рівнів складає 70,23 %, а можливості для застосування прогресивних технологічних рішень, що мають забезпечувати конкурентоспроможність продукції, є лише у 29,77 % підприємств високого та достатнього рівнів.

Підприємства, що відносяться до високого та достатнього рівнів ресурсного забезпечення мають повну можливість реалізувати технологічні операції сучасних технологій виробництва продукції рослинництва. Останнє дозволяє також досягати додаткового ефекту від мінімізації обробітку ґрунту, поступово переходити до систем мінімального та нульового обробітку та завдяки впровадженню інтегрованих систем удобрення та захисту рослин отримувати стабільно високі врожаї основних культур.

Сільськогосподарські діяльність яких характеризується, не можуть в повному обсязі реалізовувати заходи з впровадження систем мінімального та нульового обробітку ґрунту, тому Основні їх зусилля підприємств з задовільним рівнем ресурсного забезпечення інтенсифікації виробництва продукції рослинництва мають бути спрямовані на використання якісного посівного матеріалу, вирощування сортів сільськогосподарських культур з високим потенціалом та запровадженні інтегрованих систем удобрення та захисту рослин. При цьому оптимальною стратегією розвитку господарської та технологічної політики підприємства є реінвестування фінансових результатів в створення такої матеріально-технічної бази, яка б забезпечувала можливість впровадження технологій, заснованих на мінімальному та нульовому обробітку ґрунту, які, в свою чергу, забезпечують найнижчий рівень витрат на створення продукції рослинництва.

Основними напрямками реалізації інноваційних технологічних рішень підприємствами низького рівня ресурсного забезпечення, питома вага яких серед підприємств аграрного сектора найбільша, є пошук можливостей для використання високоякісних посівних матеріалів та впровадження інтегрованих систем удобрення, заснованих на сучасних методиках програмування врожаїв. Це дозволить не тільки підвищити загальний рівень культури виробництва рослинницької продукції, а й підвищити врожаї сільськогосподарської сировини та стабілізувати результативність виробничо-господарської діяльності агропідприємств. При цьому саме стабілізація результатів виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників є основою підвищення ефективності їх комерційної активності та збільшення рівня концентрації капіталу в галузі.

Результати проведених досліджень демонструють суттєвий вплив ефекту масштабу на результативність застосування прогресивних техніко-технологічних рішень при виробництві продукції рослинництва. Наведені в табл. 1 дані ілюструють, що темп приросту урожайності сільськогосподарських культур, а отже результатів виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників, значно випереджає темп приросту виробничих витрат на одиницю площі посіву у високому та достатньому рівнях та майже дорівнює йому у задовільному рівні (в якості базового для порівняння був використаний низький рівень ресурсного забезпечення). Досягнення позитивних результатів у реагуванні обсягів виробництва продукції на витрачання ресурсів залежить від комплексності підходу при реалізації заходів з впровадження прогресивних техніко-технологічних рішень та коригується специфічними умовами діяльності окремих агропідприємств. Результати виконаного дослідження свідчать, що техніко-технологічне забезпечення аграрного виробництва, у тому числі і виробництва продукції рослинництва, являє собою складно-структуровану багатоелементну систему, організаційно-економічне та техніко-технологічне втручання в яку може викликати як позитивні, так і негативні наслідки.

Порівняння темпів приросту врожайності та витрат на одиницю площі посіву при різному ресурсному забезпеченні виробництва

Показник	Рівень ресурсного забезпечення			
	високий	достатній	задовільний	низький (базовий варіант)
Озима пшениця				
Темп приросту урожайності, %	173,3	140	43,3	0
Темп приросту витрат на 1 га, %	92,6	88,7	34,8	0
Індекс приросту урожайності по приросту витрат	1,87	1,58	1,24	—
Озиме жито				
Темп приросту урожайності, %	122,2	103,7	48,1	0
Темп приросту витрат на 1 га, %	51,8	57,8	46,1	0
Індекс приросту урожайності по приросту витрат	2,36	1,79	1,04	—
Ячмінь				
Темп приросту урожайності, %	195,5	136,4	72,7	0
Темп приросту витрат на 1 га, %	101	93,6	72,6	0
Індекс приросту урожайності по приросту витрат	1,94	1,46	1,00	—
Соняшник				
Темп приросту урожайності, %	191,7	125	33,3	0
Темп приросту витрат на 1 га, %	69,7	61,3	7,1	0
Індекс приросту урожайності по приросту витрат	2,75	2,04	4,69	—
Цукрові буряки				
Темп приросту урожайності, %	400	306,3	87,5	0
Темп приросту витрат на 1 га, %	200,5	158,7	69,9	0
Індекс приросту урожайності по приросту витрат	2,00	1,93	1,25	—

* джерело: власні розрахунки

Впровадження інноваційних технологій і прийомів до виробничої практики обґрунтовується з технічної, агрономічної, екологічної та економічної точок зору. Основним критерієм, який визначає доцільність застосування системи технологій, заснованих на інноваційному підході, є економічний ефект, що формується у порівнянні із застосуванням традиційних техніко-

технологічних систем землеробства. Головним економічним показником застосування технологічних рішень є рівень витрат, пов'язаних з реалізацією використаних технологічних рішень. Формою представлення технологічних регламентів підприємств є технологічні карти. При виконанні досліджень технологічної складової техніко-технологічного забезпечення рослинництва нами були розроблені технологічні карти вирощування основних товарних культур для чотирьох рівнів ресурсного забезпечення (3). На їх підставі нами були розраховані показники нормативної виробничої собівартості з урахуванням вартості основних ресурсів в 2011 році (табл. 2).

Таблиця 2

Розрахункова виробнича собівартість вирощування озимої пшениці в агропідприємствах Харківської області у 2011 році

Показники	Значення показників по рівням ресурсного забезпечення			
	високий	достатній	задовільний	низький
1	2	3	4	5
Озима пшениця				
Урожайність, ц/га	82	75	50	30
Виробнича собівартість, грн./т	1057,76	113,3	1249,31	1364,26
Структура собівартості, % , в т.ч:	100	100	100	100
заробітна плата (основна, додаткова) з нарахуваннями, %	2,56	3,58	3,28	6,66
насіння, %	15,57	14,95	17,08	22,12
мінеральні добрива, %	32,47	32,74	25,86	10,89
засоби захисту рослин, %	4,93	5,85	6,78	7,34
ПММ, %	7,05	8,33	8,44	12,45
електроенергія, %	0,03	0,03	0,04	0,04
амортизаційні відрахування, %	15,96	10,63	12,45	14,07
ремонт основних засобів, %	4,69	6,31	7,88	8,05
транспортні витрати, %	1,16	1,01	0,96	0,75
плата за оренду земельних ділянок, %	2,65	2,67	3,82	4,94
інші матеріальні витрати, %	5,55	6,05	5,71	5,11
страхові платежі, %	3,83	4,08	3,99	3,92
загальновиробничі витрати, %	3,55	3,77	3,71	3,66

Наведені в табл. 2 нормативи виробничої собівартості однієї з основних сільськогосподарських культур - озимої пшениці, враховують, як застосування певних агрозаходів, систем технологій, технічне забезпечення, а також є диференційованими у відповідності до рівня ресурсного забезпечення агровиробництва. Завдяки цьому вони складають нормативно-методичну основу планування на рівні підприємства, адже дозволяють у цілком визначений спосіб кваліфікувати його виробничі можливості шляхом віднесення до певної групи за рівнем ресурсного забезпечення.

Висновки. Визначені розрахункові показники виробничої собівартості є інформаційною базою, як для планування поточної діяльності підприємств, так і для прогнозування динаміки виробничих витрат в рослинництві в контексті зрушень в ресурсному забезпеченні агровиробництва. Зважаючи на все ще високу питому вагу товаровиробників, що відносяться до низького рівня ресурсного забезпечення, в їх загальній кількості, а також в контексті необхідності набуття відтворювальними процесами в агровиробництві розширеного характеру, ми маємо сприяти якомога швидшому скороченню кількості підприємств, що кваліфікуються як недостатньо забезпечені ресурсами виробництва.

Література:

1. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення : [монографія] / О. М. Алімов, В. М. Трегобчук та ін. — К. : Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. — 540 с.
2. Коваль П.В. Ефективність функціонування аграрних підприємств в умовах зміни темпів і пропорцій відтворення ресурсного потенціалу / П. В. Коваль // Економіка АПК. — 2005. — № 8. — С. 45–52.
3. Мазоренко Д.І. та ін. Інноваційні агро технології : [монографія] / За ред. Д. І. Мазоренка, Г. Є.Мазнева / Д. І. Мазоренко, Г. Є. Мазнев, О. О. Красноручський, Н. Ю. Гаврилович, О. Ю. Бобловський, О. О. Артеменко, С. О. Заїка. — Х. : ХНТУСГ, 2007. — 385 с.

Annotation. In the article the considered questions of influence of level of ресурсозабезпеченості are on efficiency of innovative technologies of growing of agricultural cultures. The low level of concentration of capital in industry can be mediated also through the resource providing of agricultural production. Calculation production cost figures are certain by an informative base, both for planning of current activity of enterprises and for prognostication of dynamics of production charges in a plant-grower in the context of changes in the resource providing of agrovirobnictva. To all appearances yet high specific gravity of commodity producers which belong to the low level of the resource providing, in their general amount, and also in the context of necessity of acquisition by reproductive processes in agrovirobnictvi extended

УДК 316.422.4

Ашмарина Т.И.,
ст. преподаватель
ФГБОУ ВПО МГАУ (г. Москва)

ЭКОНОМИКО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Аннотация. Рассмотрены проблемы модернизации экономики сельского хозяйства России с позиции теоретической экономики. Внесены предложения относительно стабилизации и развития аграрного сектора.

Ключевые слова: модернизация; теоретическая экономика; экономические интересы, сельское хозяйство.

Сельское хозяйство – одна из системообразующих отраслей экономики любой страны. Вне зависимости от почвенно-климатических условий даже самые развитые промышленные страны вкладывают очень большие средства в модернизацию отечественного сельского хозяйства.

В сельском хозяйстве земля и растения работают как огромная химико-биологическая машина, используя бесплатную энергию Солнца. Количество этой энергии, поглощенное культурными растениями и превращенное в пищевые продукты, намного превышает энергию добываемого минерального топлива. Кризис в сельском хозяйстве и спад его производства сразу наносит тяжелый удар по всей экономике, поскольку приводит к потере огромного количества бесплатных природных ресурсов, но эти потери приходится оплачивать при импорте продовольствия.